

KATOLIKUS LELKISÉGI MOZGALMAK JOGI LEHETŐSÉGEI

Az elmúlt években az új Alaptörvény elfogadását követően lényegesen változtak mind a lelkiismereti és vallásszabadság, mind az egyesülési jog megélésének jogi keretei. Tekintettel arra, hogy a lelkiismereti mozgalmak hitből fakadó kezdeményekként értelmezhetők a lelkiismereti és vallásszabadság megjelenési formáinak, másrészt közösségi színterekként az egyesülési jog megélési felületeiként a szekuláris állam oldaláról rájuk vonatkozóan gyökeresen új szabályok léptek hatályba az elmúlt időszakban.¹

1. Civil szervezeti lehetőségek

A 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról (Civil tv.) az egyesülési jogból is fakadóan az alábbi szervezeti típusokat rögzítik civil szervezetként:

- egyesület
  - egyesület különös formái: szövetség, párt, szakszervezet, vallási tevékenységet végző egyesület
- civil társaság
- alapítvány

A lelkiismereti és vallásszabadságból fakadóan a 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról a következő szervezeteket ruhazza fel egyházi jogi személyiséggel:

- egyház, vallásfelekezet, vallási közösség (egyház)
- belső egyházi jogi személy
  - Az egyház belső szabálya szerint jogi személyiséggel rendelkező egysége vagy szervezete (bejegyzett v. egyoldalú nyilatkozat által)
- egyházi intézmény

---

¹ Lásd:

- 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról (Civil tv.)
- 350/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet a civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről (Civil R.)
- 2011. évi CLXXXI. törvény a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról (Nytv.)
- 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról (Etv.)
- 42/2011. (XII. 31.) KIM rendelet az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek, valamint a belső egyházi jogi személyek nyilvántartásáról

A lelkiségi mozgalmakat vizsgálva, amelyek jogilag személyegyesülésként kezelhetők egyesülési jogi oldalról nézve az alábbi jogi szervezeti formát ölthetik:

- egyesület²
  - 10 alapító tag által önkéntesen létrehozott,
  - önkormányzattal rendelkező szervezet,
  - alapszabályban meghatározott célra alakul,
  - nyilvántartott tagsággal rendelkezik,
  - céljának elérésére szervezi tagjai tevékenységét.
  - Bírósági nyilvántartásba van véve, jogi személy
- civil társaság³
  - legalább 2 természetes személy
  - nem gazdasági érdekű közös céljaik előmozdítására
  - közösségi célú tevékenységük összehangolására
  - vagyoni hozzájárulás nélkül is létrehozhatják.
  - Nincs nyilvántartásba véve, nem jogi személy
  - Főszabályként a polgári jogi társaságra vonatkozó rendelkezések irányadók

A jogi személyiséggel rendelkező civil szervezeteknek lehetőségük nyílik elnyerni az úgynevezett közhasznúsági fokozatot, amellyel az állam részéről további aktív és passzív támogatásban részesülhetnek.

A közhasznúság elnyerésének hármas feltétele van:

- *közhasznúnak minősülő tevékenység folytatása*⁴, valamint annak igazolása, hogy a szervezet
- *rendelkezik a szükséges erőforrásokkal* a közhasznúnak minősülő tevékenység folytatásához, és
- *rendelkezik társadalmi támogatottsággal* ahhoz, hogy közhasznúnak minősülő tevékenységet folytasson.

A közhasznúnak minősülő tevékenység folytatásához szükséges erőforrásokat a következő indikátorok közül legalább 1 teljesítésével tudja igazolni a szervezet:

- éves bevétele a megelőző kettő év átlagában meghaladja az 1 millió forintot, *vagy*
- a megelőző kettő év egybeszámított adózott eredménye nem negatív, *vagy*
- a megelőző kettő évben a személyi jellegű kiadások értéke elérte az összes ráfordítás egynegyedét.

A közhasznúnak minősülő tevékenység folytatásához szükséges társadalmi támogatottság igazolásához az alábbi indikátorok közül legalább egynek történő megfelelése szükséges:

- a személyi jövedelemadó meghatározott részének felajánlásából származó bevétel eléri az államháztartási alrendszerekből származó támogatások nélkül számított összes bevétel 2%-át, *vagy*
- a közhasznú tevékenység érdekében felmerült költségek, ráfordítások eléri az összes ráfordítás felét, *vagy*
- legalább 10 fő közérdekű önkéntes segíti tevékenységét.

---

² Lásd. Ptk. 61. § (1) bekezdés

³ Lásd. Ptk. 578/J. § (1) bekezdés

⁴ közhasznú tevékenység: minden olyan tevékenység, amely a létesítő okiratban megjelölt közfeladat teljesítését közvetlenül vagy közvetve szolgálja, ezzel hozzájárulva a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez. (vö. Civil tv. 2. § 20. pont)

2. Egyházi jogi személyiségi formák

A 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról (Etv.) alapján a következő egyházi jogi személyiségek elnyerésére nyílik lehetőség:

- egyház, vallásfelekezet, vallási közösség (egyház)
- belső egyházi jogi személy
  - Az egyház belső szabálya szerint jogi személyiséggel rendelkező egysége vagy szervezete nyilvántartásba bejegyezve vagy az egyház egyoldalú nyilatkozata által elnyerve jogi személyiséget
- egyházi intézmény

3. A katolikus lelkeségi mozgalmak állami jogi lehetőségei

A lelkeségi mozgalmak kánonjogilag a Codex Iuris Canonici-ben is elismert egyesülési jog alapján jönnek létre,⁵ amelyek lehetnek:

- Hivatalos társulások (illetékes egyházi hatóság alapítja)⁶
- Magántársulások (személyek megállapodása alapján jönnek létre, de az illetékes egyházi hatóság felügyeletet gyakorol felettük)⁷

Mindkét társulási formára egyaránt jellemző, hogy

- a hozzájuk való csatlakozás önkéntes és tartós,
- céljuk az egyház céljainak bizonyos vonatkozásban való szolgálata.

Miközben tehát a Codex Iuris Canonici a hivatalos társulásokra kimondja,⁸ és a magántársulások számára lehetővé teszi az illetékes egyházi hatóság által a kánoni jogi személyiséget,⁹ a szekuláris állam oldaláról nézve ugyanezen szervezetek számára állami jogi részről több lehetőség is kínálkozik:

- Szervezet jogi személyiség nélkül
- Szervezet jogi személyiséggel, amely elnyerhető
  - o Egyesülési jog alapján
  - o Lelkiismereti és vallásszabadság alapján

4. A civil szervezetek és az állam pénzügyi kapcsolatai

A civil szervezetek önszerveződése erősítésére, valamint az általuk nyújtott szolgáltatások és programjaik, projektjeik támogatására többféle támogatási lehetőséget is nyújt, amelyek két nagy csoportot alkotnak:

⁵ Lásd. CIC 215. k.

⁶ Lásd. CIC 301. k. 3.§

⁷ Lásd. 299. k.

⁸ Lásd. 313. k.

⁹ Lásd. 322. k. 1.

4.1. Aktív támogatások

- hazai forrásból finanszírozott támogatások¹⁰
- nemzetközi támogatások¹¹

4.1.1. A személyi jövedelemadó meghatározott részéből nyújtott támogatások

Feltétele:

- legalább kétéves működés,
- ezen idő alatt folyamatosan végzett közhasznú tevékenység (a jogállás nem feltétel),
- igazolni kell a jogosultságot
- előző év(ek)ben ugyanezen támogatási rendszerből kapott támogatás felhasználásáról szóló beszámolási kötelezettségének eleget kell tenni

Kedvezményes lehetőség:

- közhasznú jogállás esetén 2012-ben egyéves működés is elegendő előfeltétel, ha közfeladat eredeti címezettjével kötött közszolgáltatási szerződés ezen idő alatt folyamatosan hatályos volt

4.2. Passzív támogatások (mentességek és kedvezmények):

- alanyi jogú
- adományozáshoz kapcsolódó
- önkéntességhez kapcsolódó

4.2.1. Civil szervezetek alanyi adókedvezményei

Társasági adó:

- alanyi mentesség, bevallást helyettesítő nyilatkozat (ha gazdasági-vállalkozási tevékenység bevétele nulla)
- nem kell adót fizetni:
  - nem közhasznú szervezetnek, ha a vállalkozási tevékenység bevétele kevesebb, mint 10 millió forint, és aránya kevesebb, mint az összes bevétel 10%-a,
  - közhasznú jogállású szervezet esetében a vállalkozási tevékenység nyeresége 20%-áig.

ÁFA- mentesség:

- közszolgáltatónak minősülő szervezetek

---

¹⁰ forrását tekintve lehet:

- központi költségvetési támogatás
  - önkormányzati támogatás
- formáját tekintve lehet:
- normatív jellegű
  - nem normatív támogatás
- elnyerési módját tekintve lehet:
- pályázatos

– egyedi döntésen alapuló támogatás

¹¹ Lásd.

- Új Széchenyi Terv
- Svájci Hozzájárulás
- Norvég Finanszírozási Mechanizmus
- Visegrádi Alap
- Európai Unió Bizottságának pályázatai

Illetékmentesség:

- minden civil szervezetet megillet

4.2.1. Civil szervezetnek adományozók kedvezményei

Társasági adó:

- adomány után társasági adó alapjának csökkentése (közhasznú szervezetnek nyújtott adomány után alapesetben 20%, tartós adományozás esetén 40%)
- látvány-csapatsportok adókedvezménye (sportági szakszövetség, annak tagja, látvány-csapatsport érdekében létrejött alapítvány részére nyújtott támogatás esetén 25-90% adókedvezmény meghatározott célok és feltételek esetén)

ÁFA-mentesség:

- közhasznú szervezetnek adományként, ingyenesen adott eszköz, nyújtott szolgáltatás után nem kell ÁFÁ-t fizetni

SZJA-mentesség:

- adományozás során kapott üzleti ajándék (melynek értéke legfeljebb a minimálbér 25%-a lehet) után nem kell adót fizetni

5. Áttekintés: egyházak és az állam pénzügyi kapcsolatai

5.1. Aktív támogatások az egyházi jogi személyeknek:

hazai forrásból finanszírozott támogatások:

- Egyházi közgyűjtemények és közművelődési intézmények támogatása – kedvezményezettek: egyházak
- Hittanoktatás támogatása – kedvezményezettek: egyházak

Programtámogatások – kedvezményezetteknek: egyházak, belső jogi személyek, intézmények

Egyházi kulturális programok támogatása

Egyházi oktatási programok támogatása – (Templom és Iskola)

Egyházi szóróanyagprogramok támogatása

Hátrányos helyzetű kistélepülések felzárkózásához egyházi komplex programok támogatása – (Testi és lelki kenyér)

Egyházi épített örökség védelme és egyéb beruházások

közfeladat ellátása utáni normatív jellegű támogatások
nemzetközi támogatások

5.1.1. A személyi jövedelemadó meghatározott részéből nyújtott támogatások:

Kedvezményezettje lehet az elismert egyház, vallásfelekezet, vallási közösség (a továbbiakban együtt: egyház) – ide nem értve a belső egyházi jogi személyt.

5.2. Passzív támogatások az egyházi jogi személyeknek:

5.2.1. Egyházi jogi személyek alanyi adókedvezményei

Társasági adó

ÁFA

Illetékek

5.2.1. Egyházi jogi személyek adományozáshoz kapcsolódó kedvezményei

Társasági adó

ÁFA

Személyi jövedelemadó

önkéntességhez kapcsolódó

5.3. Az egyházak és az állam pénzügyi kapcsolatainak tényleges kedvezményezettjei

5.3.1. Aktív támogatások:

- közszolgáltatási szerződések normatívák, kiegészítő normatívák
  - Oktatási támogatások – egyházak
  - Szociális tevékenységhez kötődő támogatások – belső egyházi jogi személyek, intézmények
- nemzetközi támogatások – egyházak, belső jogi személyek, intézmények

5.3.2. Passzív támogatások kedvezményezettjei¹² – egyházak, belső jogi személyek, egyházi intézmények

- alanyi jogú
- adományozáshoz kapcsolódó
- önkéntességhez kapcsolódó

6. Megállapítások a lelkiségi mozgalmak lehetőségeiről az állami jogi szabályozás tükrében

Jogi helyzet az állam oldaláról nézve

- Lelkiségi mozgalmak lehetnek egyaránt civil szervezetek vagy belső egyházi jogi személyek.

Pénzügyi oldalról nézve

- Belső egyházi jogi személyként ugyanazok a támogatási lehetőségek, mint közhasznú civil szervezetként.
- Ugyanakkor az egyházi jellegű támogatások jó része nem közvetlenül, hanem az egyházi központon keresztül érkezik a belső egyházi jogi személyhez.

További lehetőség

- Belső egyházi jogi személyként lehet civil szervezetet alapítani (alapítvány), de civil szervezetként belső egyházi jogi személyt nem.

---

¹² A passzív támogatások köre és lehetőségei megegyeznek a közhasznú civil szervezetek ilyen jellegű kedvezményeivel

LATORCAI, Csaba

LEGAL POSSIBILITIES OF CATHOLIC SPIRITUAL MOVEMENTS

In the past years, following the passing of the new Constitution, the legal boundaries of exercising the freedom of religion and conscience, and the right to assembly have changed considerably.

Spiritual movements can become non-governmental organizations (NGO) – society, civilian partnership, foundation – or internal ecclesiastic legal entities according to the new legal framework. An ecclesiastic legal entity can establish an NGO (foundation), but an NGO is not allowed to establish an ecclesiastic legal entity.

From the financial point of view internal ecclesiastic legal entities have the same subsidy opportunities as public interest NGO-s. Most of the ecclesiastic subsidies are paid indirectly, via the ecclesiastic centre to the ecclesiastic legal entity.

The state provides active subsidy (subsidy financed from personal income tax) to both types of entities and some passive subsidies, like subjective tax benefits, grantor's benefits and voluntary activity.